

DABARTINIŲ IR VIDURAMŽIŲ KARVIŲ IR BRIEDŽIŲ DUBENS KAULO LYGINAMOJI ANATOMIJA

Esta Nahkur*, Mihkel Jalakas**, Vladimir Andrianov**, Enn Ernits*, Eha Järv*

* *Department of morphology*, ** *department of Therapy Estonian Agricultural University*,
Kreutzwaldi 62, 51014 Tartu, Estonia, anat@eau.ee, 372-7-313-243

Santrauka. Šio darbo tikslas buvo palyginti dubens anatominę struktūrą, tarpsėdynkaulio (*os interischiadici*) atsiradimo priežastis galvijų ir briedžių dubens kaulų kaulėjimo procese. Abi gyvūnų rūšys priklauso porakanopiams, atrajotojų porūšiui. Buvo tirti 4 briedžių (3, 6, 8 ir 10 m.) ir 21 karvės dubens kaulas. Gauti rezultatai lyginti su anksčiau sukauptais dubens kaulo duomenimis, esančiais Morfologijos katedroje (Estijos žemės ūkio universitetas). Taip pat buvo tiriami XV–XVII amžiaus galvijų dubens kaulai. Tyrime taikyti preparavimo, radiografijos ir maceracijos metodai. Briedės dubens kaulas palyginti su karvės yra siauras, užpakalinėje dalyje plėtėjantis. Išoriniai tirtų briedžių dubens kaulų matmenys laikui bėgant iš esmės nesikeitė, tačiau palyginti su galvijų dubens matmenimis jie buvo pastebimai didesni. Atsivedusios briedės dubens kaulai metams bėgant didėja tik užpakalinėje dalyje prie sėdynkaulio gumburo, pastumdami tolyn vieną nuo kito sėdynkaulio plokšteles ir sėdynkaulio lanką. 11-oje dubens kaulų tarp sėdynkaulių formavosi pastovios struktūros ir formos neporinis kaulas, kurį pavadiname tarpsėdynkauliu (*os interischiadici*). Šį kaulą sudaro neporinė priekinė šaka ir dvi porinės užpakalinės šakos bei ketera. Karvių tarpsėdynkaulis išryškėja ir suauga nuo 14-15 mėnesių iki 6 metų, o briedžių patelių jis pastebimas nuo 3 metų ir suauga 10 metų.

Raktažodžiai: briedis, galvijas, dubuo, morfologija, tarpsėdynkaulis.